RETSMØDERAPPORT
i sag 221/85 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

Kongelig anordning nr. 143 af 30. december 1982 regulerer spørgsmålet om godtgørelse i henhold til sygeforsikringen af udgifter i forbindelse med ydelser i form af klinisk biologiske laboratorieundersøgelser. Dette begreb omfatter »(ydelser), for hvilke der kan ydes godtgørelse i medfør af artikel 23 og artikel 153, stk. 8, i lov af 9. august 1963 om indførelse og indretning af en tvungen syge- og invalideforsikringsordning« (artikel 1, andet led, i den nævnte kongelige anordning).

I henhold til kongelig anordning nr. 143 er det en forudsætning for, at der i henhold til sygeforsikringen kan godtgøres udgifter i forbindelse med klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, at det pågældende laboratorium opfylder visse betingelser. Ifølge artikel 3 skal der være tale om et laboratorium, der drives,

»1) enten af en eller flere behandlende læger, der udelukkende foretager klinisk biologiske laboratorieundersøgelser som led i deres praksis med henblik på at stille medicinske diagnoser for deres egne patienter med bistand fra andre;

2) eller af en privatretlig juridisk person, hvis medlemmer, henholdsvis deltagere og bestyrelsesmedlemmer, udelukkende er personer omfattet af nr. 1, jfr. dog bestemmelsen i nr. 7 om juridiske personer, der ikke har gevinst for øje;

3) eller af en eller flere personer, som er beføjet til at foretage klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, som faktisk foretager undersøgelser i det pågældende laboratorium, og som ikke er ordinerende læger;

4) eller af en privatretlig juridisk person, hvis medlemmer, henholdsvis deltagere og bestyrelsesmedlemmer, udelukkende er personer omfattet af nr. 3, jfr. dog bestemmelsen i nr. 7 om juridiske personer, der ikke har gevinst for øje;

5) eller af en fysisk eller juridisk person, der driver et hospital, såfremt laboratoriet arbejder for hospitalet;

6) eller af en universitetsinstitution eller en offentlig myndighed, såfremt institutionen eller myndigheden udfører medicinsk behandling, og såfremt laboratoriet arbejder herfor;

7) eller af en privatretlig juridisk person, der ikke har gevinst for øje, og som efter anmodning fra det offentlige udfører videnskabeligt forskningsarbejde, såfremt laboratoriet arbejder herfor«.

Ved skrivelse af 25. juli 1983 meddelte Kommissionen den belgiske regering, at den fandt denne ordning uforenelig med fællesskabsretten. Den fremhævede herved navnlig, at når et laboratorium drives af en juridisk person, som blandt sine medlemmer eller deltagere tæller en anden juridisk person, vil det ikke kunne opfylde betingelserne i den nævnte kongelige anordning. Dette anførtes at være ensbetydende med, at der i henhold til sygeforsikringen ikke kan ydes godtgørelse, f. eks. når der er tale om laboratorieundersøgelser, som ordineres af praktiserende læger i Belgien, og som foretages af selskaber, hvis hovedsæde er beliggende i en anden medlemsstat, uanset om undersøgelsen foretages af et laboratorium i

* Processprog: Fransk.

den medlemsstat, hvori hovedsædet er beliggende, eller af et laboratorium beliggende i Belgien, som er et datterselskab, en afdeling eller en filial af det pågældende selskab. Da næsten alle med bopæl i Belgien er tilknyttet den belgiske socialsikring, er den manglende mulighed for godtgørelse fra Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI) i forbindelse med den pågældende form for ydelser ensbetydende med, at de omhandlede selskaber som sådan helt udelukkes fra det belgiske marked, idet disse selskaber ikke kan drives rentabelt, hvis de udelukkende foretager undersøgelser, for hvilke der ikke kan ydes godtgørelse. Sammenfattende anførte Kommissionen, at udelukkelsen af de pågældende selskaber udgjorde en betydelig hindring for etableringsretten — nærmere bestemt den sekundære etableringsret — der er en grundlæggende rettighed i forbindelse med udøvelse af selvstændig erhvervsvirksomhed, jfr. EØF-Traktatens artikel 52.

Ved skrivelse af 10. oktober 1983 meddelte Ministeriet for Sociale Anliggender og Institutionelle Reformer Kommissionen, at den belgiske regering ikke agtede at ændre de afgørende bestemmelser i de påtalte kongelige anordninger. Det anførtes, at disse på ingen måde ville medføre forskelsbehandling, idet bestemmelserne ville finde anvendelse på såvel belgiske som udenlandske juridiske personer og datterselskaber.

Den 7. december 1983 opfordrede Kommissionen den belgiske regering til at fremsætte sine bemærkninger inden fjorten dage, jfr. EØF-Traktatens artikel 169. Den belgiske regering besvarede ikke denne henvendelse inden for den angivne frist, hvorefter Kommissionen den 23. december 1983 fremsendte en begrundet udtalelse til sagsøgte.

Den belgiske regering reagerede på den begrundede udtalelse ved to skrivelser af henholdsvis 23. januar og 2. august 1984. Den meddelte Kommissionen, at den havde besluttet at udsætte ikrafttrædelsen af de omtvistede bestemmelser til den 1. januar 1985. Endvidere gjorde den gældende, at bestemmelserne ikke var i strid med EØF-Traktatens artikler 52 ff., idet de med hensyn til etableringsret ikke sås at skabe forskelsbehandling mellem henholdsvis belgiske og udenlandske statsborgere, for så vidt angår godtgørelse i henhold til sygeforsikringen i forbindelse med klinisk biologiske laboratorieundersøgelser.

Da Kommissionen ikke på grundlag af det af den belgiske regering anførte fandt anledning til at ændre opfattelse, anlagde den ved stævning af 20. juni 1985 denne sag. Stævningen blev registreret på Domstolens justitskontor den 22. juli 1985.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Sagsøgte er blevet anmodet om skriftligt at besvare et spørgsmål fra Domstolen. Dette er sket inden for den herfor fastsatte frist.

II — Parternes påstande

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— det statueres, at kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til EØF-Traktaten, jfr. navnlig artikel 52, idet der i Belgien kun ydes godtgørelse af udgifter i forbindelse med klinisk biologiske laboratorieundersøgelser foretaget i laboratorier, der drives af en privatretlig juridisk person, såfremt dennes medlemmer, deltagere og bestyrelsesmedlemmer er fysiske personer, som er beføjet til at udføre medicinske undersøgelser;

— kongeriget Belgien tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Den *belgiske regering* har nedlagt følgende påstande:

— afvisning, subsidiært frifindelse;

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

III — Parternes anbringender og argumenter

A — *Retsvirkningerne af og formålet med de belgiske bestemmelser*

1. *Retsvirkningerne af kongelig anordning nr. 143 af 30. december 1982*

Kommissionen har indledningsvis anført, at næsten alle med bopæl i Belgien er tilknyttet socialsikringen. De påtalte bestemmelser, hvorefter der i visse tilfælde ikke ydes godtgørelse af udgifter i forbindelse med klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, indebærer derfor en risiko for, at det ikke vil være økonomisk muligt at drive laboratorier, der udfører sådanne, og som rammes af bestemmelserne.

Den kongelige anordning opstiller en række krav til laboratorierne, som skal være opfyldt, såfremt der skal kunne ydes godtgørelse i henhold til sygeforsikringen af udgifter i forbindelse med klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, som laboratorierne foretager. Navnlig fremgår det af anordningen, at når en juridisk person foretager klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, i forbindelse med hvilke der principielt kan ydes godtgørelse fra den belgiske socialsikring, er det en forudsætning for godtgørelsen, at den pågældende juridiske person ikke blandt sine medlemmer eller deltagere tæller nogen anden juridisk person. Kommissionen gør på den baggrund gældende, at de pågældende selskaber som sådan udelukkes fra det belgiske marked.

Det er i denne forbindelse uden betydning, om man sondrer mellem på den ene side et laboratoriums ejer og på den anden side driftsherren, idet vurderingen af spørgsmålet om, hvorvidt forholdet er omfattet af traktatens artikler 52 og 58, må ske på det grundlag, at der ved begrebet »driftsherre« i forbindelse med et laboratorium skal forstås »den fysiske eller juridiske person, der erhverver overskuddet eller bærer tabet i forbindelse med den virksomhed, som laboratoriet udøver i form af klinisk biologiske undersøgelser«.

Endvidere anføres det, at det ifølge de belgiske bestemmelser tilsyneladende er en betingelse for godtgørelse af udgifter i forbindelse med de omhandlede ydelser, at den, som driver det pågældende klinisk biologiske laboratorium, har bopæl eller er etableret i Belgien.

Endelig anfører Kommissionen, at det i henhold til den omtvistede kongelige anordning er en betingelse, at det pågældende laboratorium er fast etableret i Belgien, hvilket strider mod princippet om den frie udveksling af tjenesteydelser.

Den belgiske regering har heroverfor anført, at sagsøgeren forveksler begreberne »ejer« og »driftsherre« i forbindelse med klinisk biologiske laboratorier. Det fremgår af en korrekt analyse af den påtalte kongelige anordning, at der må sondres mellem et laboratoriums ejer, driftsherren samt den, der udfører tjenesteydelserne. Ejeren besidder ejendomsretten over laboratoriet (lokaler, materiel osv.), driftsherren er den, der er ansvarlig for virksomhedens drift (og som kan ansætte teknisk, administrativt og andet personale), mens den, der udfører tjenesteydelserne, er den, der har de fornødne kvalifikationer til at foretage klinisk biologiske laboratorieundersøgelser. De i den omtvistede kongelige anordning opstillede krav gælder udelukkende laboratoriets driftsherre og ikke dets ejer. Ejeren kan være en hvilken som helst fysisk eller juridisk person og »af enhver nationalitet«.

Det er kun driftsherren, der skal opfylde betingelserne i anordningens artikel 3. Denne bestemmelse regulerer ikke spørgsmålet om, hvilket retligt forhold der består eller kan bestå mellem laboratoriets ejer og driftsherren. Det indebærer, at ejeren af et laboratorium samtidig kan være »drifts-

herre« efter betydningen i traktatens artikler 52 og 58, dvs. den fysiske eller juridiske person, der erhverver overskuddet eller bærer tabet i forbindelse med den virksomhed, som laboratoriet udøver i form af klinisk biologiske laboratorieundersøgelser. Ved at gå ud fra, at driftsherrebegrebet i den kongelige anordning er det samme som begrebet »driftsherre« i betydningen i traktatens artikler 52 og 58, »reducerer« Kommissionen et laboratoriums retlige opbygning til et enkelt af de elementer, som spiller ind, mens forholdet er det, at denne opbygning i virkeligheden »har to sider«.

Sagsøgte anfører endvidere, at det ikke for at godtgøre udgifter i forbindelse med de omhandlede ydelser kræves, at den, der driver det pågældende klinisk biologiske laboratorium, har bopæl eller er etableret i Belgien. Der opstilles udelukkende specifikke og faglige krav, som driftsherren skal opfylde som betingelse for, at der i henhold til sygeforsikringen kan ydes godtgørelse af udgifter i forbindelse med ydelserne.

Endelig bestrider den belgiske regering, at den omtvistede kongelige anordning betinger godtgørelse af udgifter i forbindelse med de omhandlede ydelser af, at det pågældende laboratorium er fast etableret i Belgien. Selv om oprettelse af et klinisk biologisk laboratorium i Belgien forudsætter et mindstemål af etablering (i hvert fald for så vidt angår de forudsætninger, der må være opfyldt med hensyn til investeringer i materiel), kan man udmærket forestille sig, at en læge kan drive et laboratorium både i Belgien og i udlandet. I øvrigt fremhæves det i Domstolens praksis, at et bopælskrav undtagelsesvis kan være foreneligt med EØF-Traktatens artikler 59 og 60, nemlig når der er et objektivt behov for et sådant krav for at sikre en overholdelse af faglige normer, der er begrundet i almene hensyn, eller for at forhindre en omgåelse af sådanne normer (Van Binsbergen, sag 33/74, Sml. 1974, s. 1309, præmisserne 12, 13 og 14; Coenen, sag 39/75, Sml. 1975, s. 1555, præmisserne 9 og 12).

2. *Formålet med kongelig anordning nr. 143 af 30. december 1982*

Kommissionen erkender, at forholdene omkring de klinisk biologiske laboratorier i Belgien før udstedelsen af den omtvistede kongelige anordning var præget af en misbrugsagtig stigning i antallet af laboratorieundersøgelser. Kommissionen kan på den baggrund tiltræde, at den belgiske regering måtte være berettiget til at træffe passende foranstaltninger for at afhjælpe situationen. Spørgsmålet er imidlertid, om foranstaltningerne kan anses for forenelige med fællesskabsretten. Kommissionen anfører, at denne vurdering ikke kan ske alene i lyset af det forhold, at der ikke er nogen mulighed for godtgørelse i henhold til socialsikringen af udgifter i forbindelse med de omhandlede ydelser, såfremt et laboratorium ikke opfylder betingelserne i de påtalte belgiske bestemmelser. Den virkelige konsekvens bliver uden videre, at de pågældende laboratorier må lukke, idet det ikke vil være økonomisk muligt at drive dem.

Endvidere gør Kommissionen gældende, at anordningen, jfr. navnlig artikel 3, nr. 4, ikke er tilstrækkeligt begrundet i almene hensyn, hvorfor den derfor ikke kan betragtes som nødvendig for at opnå det tilsigtede mål, nemlig at forhindre et for stort forbrug af laboratorieundersøgelser. For det første hidrører risikoen for overforbrug i første række fra de ordinerende læger, hvorved bemærkes, at det er vanskeligt at afvise at foretage lægeordinerede undersøgelser, og for det andet er der på anden måde taget højde for den situation, at der kan foreligge uhæderlige aftaler mellem den, der driver et laboratorium, og en ordinerende læge, idet der i henhold til anordningens artikel 9 er mulighed for at gribe ind over for den, der driver et laboratorium, uanset om der er tale om en person, som er beføjet til at udføre medicinske laboratorieundersøgelser.

Den belgiske regering har anført, at forholdene omkring de klinisk biologiske laboratorier i Belgien før udstedelsen af den omhandlede kongelige anordning var præget af

en misbrugsagtig stigning i antallet af laboratorieundersøgelser. Conseil national de l'Ordre des médicins havde således konstateret et alvorligt misbrug på det pågældende laboratorieområde, hvor antallet af foretagne undersøgelser var udtryk for et for stort forbrug, ligesom der blev tilskyndet til overflødige undersøgelser. Omkostningerne for de klinisk biologiske laboratorier steg således fra 17,3 mia BFR i 1977 til 22,7 mia BFR i 1984. Overforbruget skyldtes navnlig forekomsten af uhæderlige aftaler mellem ordinerende læger og laboratorierne, således at lægerne under en eller anden form modtog en andel af laboratoriernes honorarer.

Der var ikke på grundlag af den bestående lovgivning mulighed for effektivt at gribe ind over for denne form for misbrug blandt personer, der drev laboratorier, idet de ikke som sådan var udsat for disciplinærsanktioner. Mens læger således kunne pålægges disciplinærsanktioner i medfør af artikel 18, stk. 2, i kongelig anordning nr. 78 af 10. november 1967 om udøvelse af lægegerning og artikel 173 i lov om pligter i forbindelse med udøvelse af lægegerning, kunne laboratorierne ganske ustraffet fortsætte denne form for misbrug.

Det var baggrunden for, at der ved den omtvistede kongelige anordning blev opstillet det krav, at den, der driver et laboratorium, skal tilhøre et fagligt samfund, der kan pålægge sine medlemmer sanktioner. Dette princip er blevet gennemført på den måde, at når et laboratorium drives af en eller flere fysiske personer, skal de pågældende være omfattet af kongelig anordning nr. 78 af 10. november 1967 om udøvelse af lægegerning, mens den omtvistede kongelige anordning med hensyn til laboratorier, der drives af juridiske personer, opstiller det krav, at samtlige medlemmer, deltagere og bestyrelsesmedlemmer ligeledes skal være personer, der er beføjet til at drive laboratorierne i henhold til kongelig anordning nr. 78, således at der også i disse tilfælde kan iværksættes disciplinærforfølgning mod den, der driver det pågældende laboratorium, og således at dets virksomhed kan kræves indstillet.

Den belgiske regering bestrider ikke, at artikel 9 i kongelig anordning nr. 143 indeholder hjemmel til at straffe den, der driver et laboratorium, uanset om vedkommende er beføjet til at foretage medicinske laboratorieundersøgelser, når den pågældende har optrådt uhæderligt som omhandlet. Det anføres imidlertid i den forbindelse først, at de nationale myndigheder bedst kan vurdere, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at opnå det tilsigtede økonomiske mål, idet dette afhænger af den nationale socialforsikrings egenart. For det andet gør den belgiske regering gældende, at strafferetlige sanktioner i praksis kun har begrænset virkning og kun rammer lægerne. Vedtagelsen af en lov, der indfører et strafansvar, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at løse et økonomisk problem som det omhandlede. Endvidere anføres det, at kongelig anordning nr. 143 også har et andet formål, nemlig at fjerne det forretningsmæssige præg, der har karakteriseret driften af laboratorierne. Således skal de, der driver sådanne, nu have gennemgået en særlig lægelig uddannelse, som indebærer et andet forhold til denne form for virksomhed end det, der præger almindelig forretningsvirksomhed. Endelig anføres det at være en følge af den omtvistede kongelige anordning, at de, der driver laboratorierne, nu kan drages til ansvar af deres faglige samfund, hvorved der kan blive tale om midlertidig eller fuldstændig udelukkelse fra dette. En sådan foranstaltning har en større direkte virkning og er mere effektiv end den teoretiske mulighed for strafforfølgning.

B — *Fællesskabsretlig vurdering af de belgiske bestemmelser*

Under henvisning til EØF-Traktatens artikel 52 har *Kommissionen* gjort gældende, at etableringsretten er en grundlæggende rettighed, som har tilkommet alle i Fællesskabet hjemmehørende siden overgangsperiodens udløb. De direktiver, som Rådet måtte udstede i medfør af EØF-Traktatens artikel 57, har kun til formål at lette udøvelsen af etableringsretten, men er ikke en forudsætning for den.

Kommissionen anfører, at de »restriktioner«, der i henhold til artikel 52 skal ophæ-

ves, ikke kun omfatter diskriminatoriske foranstaltninger i egentlig forstand, men også foranstaltninger, der finder anvendelse uden forskel på alle i EF hjemmehørende, såfremt de indebærer en ubegrundet hindring for, at private fra udlandet kan etablere sig. Endvidere må de »vilkår, som i etableringslandets lovgivning er fastsat for landets egne statsborgere«, jfr. artikel 52, stk. 2, ikke medføre, at etableringsretten mister sit indhold. Hertil kommer, at etableringsretten også omfatter den sekundære etableringsret i form af oprettelse af agenturer, filialer eller datterselskaber, hvilket Domstolen har fastslået i dommen i sag 107/83 (Advokatsamfundet i Paris mod Klopp, dom af 12. juli 1984, Sml. s. 2971).

Med henblik på den konkrete sag gør Kommissionen gældende, at det fremgår af disse principper, at kongelig anordning nr. 143 ganske fjerner grundlaget for, at selskaber etableret i en anden medlemsstat kan udøve sekundær etableringsret i form af oprettelse af klinisk biologiske laboratorier, idet det følger af anordningen, at enhver sådan form for sekundær etablering, herunder navnlig oprettelse af datterselskaber, bliver umulig, da dette forudsætter, at sådanne drives af fysiske personer, der rent faktisk foretager medicinske laboratorieundersøgelser i de pågældende laboratorier, jfr. anordningens artikel 3, nr. 3 og 4.

Kommissionen anfører, at dommen i Duphar-sagen (sag 238/82, Sml. 1984, s. 523) ikke er relevant for nærværende sag, for så vidt Domstolen i denne dom fastslog, at medlemsstaterne lovligt kan opstille lister over lægemidler, i forbindelse med hvilke der ikke kan ydes godtgørelse af udgifter, dog således at udvælgelsen af de pågældende lægemidler skal foretages uden forskelsbehandling med hensyn til produkternes oprindelse. Kommissionen vender sig i den foreliggende sag ikke mod det forhold, at det tilsigtes at begrænse antallet af laboratorieundersøgelser, men mod den måde, det søges opnået på, hvorved det anføres, at denne fremgangsmåde er en anden end den i Duphar-sagen omhandlede.

Hvad endelig angår det spørgsmål, om de belgiske bestemmelser er forenelige med det principielle forbud mod forskelsbehandling og proportionalitetsprincippet, gør Kommissionen gældende, at det nævnte forbud kun rent formelt er blevet overholdt. For så vidt angår proportionalitetsprincippet, gøres det gældende, at den påtalte anordning, jfr. navnlig artikel 3, nr. 4, ikke har været nødvendig for at opnå det tilsigtede mål, hvorfor den ikke kan anses for tilstrækkeligt begrundet i almene hensyn.

Den belgiske regering har indledningsvis anført, at traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser, der er indeholdt i artiklerne 59 ff., i vidt omfang svarer til bestemmelserne om etableringsretten i artiklerne 52 ff., hvilket skyldes, at der er en snæver sammenhæng mellem disse to problemstillinger, der begge vedrører det forhold, at private hjemmehørende i en medlemsstat skal kunne udøve selvstændig erhvervsvirksomhed i andre medlemsstater.

Under henvisning til den førnævnte dom i Duphar-sagen gør sagsøgte gældende, at de belgiske regler ikke er uforenelige med EØF-Traktatens artikel 59. Denne bestemmelse begrænser ikke medlemsstaternes beføjelser til at indrette deres socialsikring efter ønske, og der er herved intet til hinder for, at en medlemsstat som her gennemfører bestemmelser med det formål at rette op på utålelige forhold, nærmere bestemt for at genoprette den økonomiske balance i socialsikringen, der er blevet forstyrret på grund af unødvendige udgifter som følge af en misbrugsagtig stigning i antallet af klinisk biologiske laboratorieundersøgelser. I denne forbindelse er der i kongelig anordning nr. 143 anvendt kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som er objektive og kontrollerbare.

Den belgiske regering anfører herved, at selv om de påtalte bestemmelser måtte antages at være uforenelige med EØF-Traktatens artikler 59 og 60, fremgår det af Domstolens praksis, at den, som sælger en tjenesteydelse, kan undergives de vilkår, der gælder for udøvelse af den pågældende form

for virksomhed i den medlemsstat, hvori tjenesteydelsen udføres, såfremt anvendelsen af denne medlemsstats regler er tilstrækkeligt begrundet i almene hensyn (jfr. i den forbindelse dommene i følgende sager: Van Binsbergen, sag 33/74, Sml. 1974, s. 1299, van Wesemael, forenede sager 110 og 111/78, Sml. 1979, s. 35, Debauve, sag 52/79, Sml. 1980, s. 833, og Webb, sag 279/80, Sml. 1981, s. 3305).

I sådanne tilfælde skal to betingelser være opfyldt, der udspringer af to grundlæggende principper i fællesskabsretten, nemlig princippet om forbud mod forskelsbehandling og proportionalitetsprincippet.

Hvad angår princippet om forbud mod forskelsbehandling, anfører sagsøgte for det første, at etableringsretten omfatter »princippet om national behandling«, som indebærer, at en medlemsstat ikke udelukkende på grundlag af den pågældendes nationalitet kan nægte en statsborger i en anden medlemsstat ret til at etablere sig. Den belgiske regering gør gældende, at de restriktioner, som gælder for dem, der driver klinisk biologiske laboratorier i Belgien, på ingen måde indebærer nogen forskelsbehandling. Såvel statsborgere fra andre medlemsstater som belgiske statsborgere, der har eksamensbevis eller certifikat som speciallæge, jfr. EF-direktiverne herom (75/362/EØF og 75/363/EØF), kan være beføjet til at foretage klinisk biologiske laboratorieundersøgelser, idet de pågældende kvalifikationsbeviser er opregnet i de i *Moniteur belge* af 6. august 1983 offentliggjorte anordninger.

Endvidere anføres det, at gennemførelsen af princippet om den fri etablingsret ikke alene indebærer en fjernelse af de hindringer, der er begrundet i nationalitet, men også en ophævelse af alle andre hindringer for adgangen til og udøvelsen af det pågældende erhverv. Det anføres herved, at den omtvistede kongelige anordning ikke forbyder, at personer, der er beføjet til at foretage klinisk biologiske laboratorieundersøgelser i et laboratorium, også foretager sådanne i et andet laboratorium, idet det dog er en betingelse, at der fremsættes anmodning om den fornødne tilladelse hertil. Det gøres på denne baggrund gældende, at dommen i Klopp-sagen, som Kommissionen har henvist til, ikke er relevant. En udenlandsk læge kan således udmærket være ansat i et belgisk laboratorium, uden at der i den forbindelse stilles nogen krav med hensyn til bopæl eller opholdssted. De belgiske bestemmelser indeholder heller ikke noget forbud mod, at udenlandske selskaber etablerer sig i Belgien med henblik på dér at udøve virksomhed i form af drift af klinisk biologiske laboratorier. De i anordningen opstillede betingelser skal blot være opfyldt.

Hvad angår proportionalitetsprincippet, gør den belgiske regering gældende, at Kommissionen ikke har påvist, at bestemmelserne i kongelig anordning nr. 143 ikke er udtryk for en rimelig afvejning af de relevante almene hensyn. Sagsøgte anfører herved, at forholdene i forbindelse med de klinisk biologiske laboratorier før udstedelsen af den anfægtede kongelige anordning var præget af en misbrugsagtig stigning i antallet af laboratorieundersøgelser, hvilket i alvorlig grad forstyrrede socialsikringens økonomiske balance, jfr. det tidligere anførte (se ovenfor under 2. »Formålet med kongelig anordning nr. 143 af 30. december 1982«).

Den belgiske regering gør i denne forbindelse gældende, at der ved vurderingen af, om det var nødvendigt at gennemføre den omhandlede ordning, er sket en nøje afvejning af henholdsvis samfundsinteresser og interesserne hos dem, ordningen rammer, hvorfor der er taget behørigt hensyn til proportionalitetsprincippet. I betragtning af de talrige tilfælde af misbrug, der var blevet konstateret i forbindelse med godtgørelse af regninger fra klinisk biologiske laboratorier, var det nødvendigt at indføre en ordning, hvorefter det faglige samfund for læger eller det faglige samfund for farmaceuter kan udøve en permanent og direkte kontrol med praksis i forbindelse med den pågældende form for medicinsk virksomhed.

Det anføres endvidere, at en lignende ordning er blevet indført i Frankrig ved lov nr. 75 626 af 11. juli 1975. Efter at der var ble-

vet konstateret misbrug i forbindelse med de klinisk biologiske laboratoriers virksomhad, blev der i Frankrig vedtaget en lov, hvorefter sådanne laboratorier kun må drives af fysiske personer, der har eksamensbevis som læge, farmaceut eller dyrlæge, og som er medlemmer af det pågældende faglige samfund. Loven indeholder endvidere den regel, at såframt et laboratorium drives af et selskab af typen »société civile professionnelle«, skal samtlige deltagere opfylde tilsvarende krav med hensyn til eksamensbeviser og være medlemmer af det pågældende faglige samfund. Såfremt et laboratorium drives af et aktieselskab eller et selskab af typen »Sprl«, skal »président du Conseil d'administration«, »directeurs-généraux« og medlemmerne af »directoire«, eller »directeur-général« og »gérants«, ligeledes opfylde disse krav med hensyn til eksamensbeviser og være medlemmer af$degældende faglige samfund. Endelig indeholder den franske lov en udtrykkelig bestemmelse om, at aktieselskaber og selskaber af typen »Sprl«, der driver den omhandlede form for virksomhed, ikke blandt deltagerne må tælle juridiske personer.

J. C. Moitinho de Almeida
Refererende dommer